

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 47.

ZATERDAG 20 NOVEMBER 1920.

DE KUST DER MIDDELLANDSCHE ZEE BIJ DE RIVIERA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE KUST DER MIDDELLANDSCHE ZEE BIJ DE RIVIERA, ILLUSTRATIE	BLZ. 553
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (8), DOOR J. ALLAN DUNN „	554
IJSSELSTEIN (SLOT), DOOR W. F. J. DEN UYL, GEILL. BLZ.	556—558
HET SCHILDERIJTJE (SLOT), DOOR CORN. J. GIMPEL . . .	BLZ. 558
DE TE HALSTEREN GEVONDEN DOOPVONT, GEILL.	„ 559
IETS OVER KRUISSING, DOOR P. H. B.	„ 559
HET WONDER DER ARDENNEN, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 560, 561
„IN BETHLEHEM” TE KAMPEN, DOOR A. J. REIJERS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 562—563
EEN JAPANSCH LEGENDE, DOOR DE R.	BLZ. 563
WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ-SCHÖNBERG „	564
GROEPJE BUNSCHOTER KINDEREN, ILLUSTRATIE	„ 564

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Bloembladen van Lao-Tze.

8)

DOOR J. ALLAN DUNN.

„D EZE kamer ik niet binnenkomen,” zei de jongen. „Waarom ik komen? U niet hier. U niet schellen. Kamer heelemaal klaar. *Maskee!*” „Lieg niet, John”, antwoordde Keeler rustig. „Als jij komen, ik jou zeggen, ik kan vertellen. Neem aan, jij dit nog eenmaal doen, massa last voor jou, *sabe?* Heeleboel groote last en nu er uit!”

De jongen ging zonder een woord te spreken heen, het gelaat effen als een masker van was. Maar Keeler wist, dat er niet voor niets een flikkering in zijn oogen was gekomen.

Hij kleedde zich voor het diner, legde door gebrek aan oefening op onhandige wijze een strik in zijn das, deed het een tweede keer beter, stak een Browning in zijn heupzak, en ging naar beneden.

Een der clubleden vroeg hem waarheen hij moest gaan en bood hem een plaats aan in zijn automobiel, om hem naar de bungalow der Sinclair's te brengen. Keeler wandelde door den schaduwrijken tuin naar de veranda welke om het geheele huis liep, en als een goede kennis ging hij de hooge openslaande deuren door. Een jong meisje, in een gemakkelijke stoel gezeten naast een staande lamp, stond op en ging hem tegemoet. Bij deze beweging zag hij een paar fijne enkels in zijden kousen. Zij reikte hem de hand.

„U bent zeker mijnheer Keeler, is het niet?” vroeg zij. „Bob is in de keuken met Dorothy. Er is een nieuwe kok, geloof ik, en hij kan de juiste pannen, of zooiets, niet vinden. Ik ben Juffrouw Arden.”

Keeler merkte plotseling dat hij haar hand iets langer vasthield, dan het de gewoonte of noodzakelijk was, en zag haar aan met een uitdrukking welke dwaas moest zijn. Hij zag in een gelaat dat hem het schoonste toescheen dat hij ooit had gezien. Nooit keerde hij, na maanden in een barbaarsche omgeving te hebben doorgebracht, terug, zonder het behagelijke gevoel te ondergaan van het zachte, gedistingeerde charme der vrouwen van zijn eigen ras; tot dusverre echter had hij ze be-

schouwd op de wijze waarop men van alle geciviliseerde dingen geniet.

Van een sexueel standpunt bezien, hadden zij nog nooit eenigen indruk op hem gemaakt. Eens, wanneer hij voldoende zou hebben verdiend met de vondst van bittersteenen uit de rivieren van Burma — voor die expeditie dacht hij Mac Vea's vijftigduizend dollar als bedrijfskapitaal te gebruiken — zou hij er wel eens aan denken zich ergens te gaan — zou hij er wel eens aan denken zich ergens te vestigen met iemand van het andere geslacht. Maar hij maakte geen haast om het zigeuner-pad vaarwel te zeggen en het kampvuur te verwisselen voor dat van den huiselijken haard. Hij was genoeg man, om soms te droomen van een nakomelingschap, van een klein kindje dat later misschien zijn beter-Ik zou worden, van een moeder, die tevens zijn vrouw was, en van een geregeld huiselijk leven. Maar nog niet — niet alvorens hij voldoende geld had gemaakt. De vrouw behoorde voor zijn gevoel van mannelijkheid in de eerste plaats tot het zwakke geslacht, zij was een weeldeartikel dat men moest beschermen, en plaatsen in een omgeving, harer waardig.

Nu zag hij een bleek gelaat, in fijnheid en tint aan het bloemblad eener gardenia gelijk. Niet marmarwit, doch roomkleurig, met een overvloeiende levenskracht in de roode lippen, die eenigszins te vol waren, in de blauwviolette oogen en de vlam van het haar. Dit was bijna vuurrood en kroezend en straalde in het lamplicht. Er ging een magnetische invloed uit van haar geheele persoonlijkheid. Haar levendigheid en energie tartten de zijne, erkenden deze en beantwoordden ze, terwijl zij glimlachend naast hem stond, eenige centimeters kleiner slechts dan hij zelf.

Haar glimlach verbreedde zich toen zij zijn lichte verlegenheid opmerkte, en een guitige tinteling verscheen in haar oogen.

„Ja, ik ben King Keeler,” antwoordde hij. Hij was niet geheel onder haar bekoring. Hij was in het volle bezit zijner geestvermogens en goed bij zijn positieven.

Hier was niet slechts een vrouw, in haar meest intense, goddelijke vrouwelijkheid, doch een geest, nauw aan den zijnen verwant, en toch, toch — niettegenstaande haar harteelijken welcomsgroet voelde hij twee dingen die hem raadselachtig aandeden. Het eene was het vage gevoel eener kennismaking van lang geleden, of een gelijkis met iemand die hij had ontmoet. Het andere was een vaag gevoel van vijandelijkheid, bijna onmerkbaar en nochtans dringend.

Zij bleef eenige oogenblikken met hem in gesprek. Heur haar was volgens Keeler haar eigenlijk wapen en een aanwijzing voor haar karakter: impulsief als een vlam, in staat om of gevaarlijk of verwarmend te zijn. Zij was een vrouw, of liever gezegd een jong meisje — want zij was ongetwijfeld jong — dat oogenblikkelijk in een groot gezelschap aller aandacht tot zich zou trekken, even gebiedend als een helder vuur in een ledig vertrek.

„Rouge et noir”! riep een vroolijke stem, toen Dorothy Sinclair de kamer inkwam, gevolgd door haar echtgenoot die de cock-tails droeg; hij stond het nooit toe, dat iemand anders als hij zelf ze mengde, of ze toediende. „Speel je wel eens, King?”

„Zelden,” antwoordde deze luchtig, „en nooit wanneer ik het spel niet begrijp.”

Hij wist, dat het een toespeling was op hen beiden terwijl zij bij de hoogstaande lamp stonden; de een, van nature donker en verbrand door het vele reizen, de ander, blank als een lelie, met uitsondering van het vlammend aureool dat een levendig contrast vormde met zijn eigen zwarten haardos, welke nu, netjes geknipt, het welgevormde hoofd goed deed uitkomen.

De twee vrouwen lachten. Sinclair bood de cock-tails aan. „De Bindlossen kunnen tot het tweede rondje uitblijven”, zeide hij. „Zij zullen de essens der versche citroenen verliezen; maar ik begrijp niet waarom zij zoo laat komen. Wat?”

Nauwelijks hadden zij hun ledige glazen neergezet, toen de consul en zijn vrouw, een levendige blondine, van hetzelfde type als Dorothy Sinclair, binnentraden en hun verontschuldgingen aanboden.

„Sam moest nog naar zijn bureau,” zeide Mevrouw Bindloss. „Hij is een echte „Geheimzinnige Man” in den laatsten tijd. Ik weet dat er iets aan de hand is wanneer hij na kantoortijd nog samenkomsten heeft en mij niet vertelt waar het om gaat.”

„Een vrouw zou alle nieuwsgierigheid moeten afleggen, als zij, al is het dan ook indirect, in consulairen dienst gaat,

lieve," antwoordde haar echtgenoot. „Maar het zou je geen belang inboezemen, Bob, mag ik een van je cock-tails? Ik verlang er erg naar."

„Ik zei je wel, dat zij iets bijzonders was, King", zeide Sinclair dadelijk, toen de dames zich voor een oogenblik hadden verwijderd. „Is zij geen wonder? Ik noem haar Hartevrouw. Heb je ooit in je leven zulk haar gezien?"

„Prachtig! Wat is er met jullie kok gebeurd?"

„Och, niets dan zijn maag, wat een vent!"

„Jij zou hetzelfde waarschijnlijk voelen, als je zes maanden lang zou leven op rijst, stukjes vet varkensvleesch, vischschraapsel en kippeningewanden!" zeide Keeler.

„Arme Verloren Zoon! Ik weet niet hoe de nieuwe chef zal zijn. Sing werd vanmorgen ziek en zond een ander in zijn plaats."

Keeler meende een uitdrukking van ongewone belangstelling op het gelaat van den consul te zien.

Sinclair vervolgde.

„Nu je het meisje niet genoeg schijnt te waardeeren, ben ik half geneigd, aan Dorothy te zeggen dat zij de naamkaartjes moet verwisselen. In elk geval, als haar uiterlijk dan geen indruk op je maakt, zij kan goed praten en jij kunt luisteren. Zij kan bijna even vloeiend *kuan-hua* spreken als jijzelf, King."

„Spreekt ze Mandarijnsch?" Bindloss' stem klonk scherp, en weer zag Keeler hem met bevreemding aan.

„Ja, zij werd in Peking geboren. Haar vader droeg haar in Juni 1900 door de straten naar de Britsche Legatie, haar broer medevoerend, tien meter voor Prins Tuan en zijn moorddadige Bokkers. Hij was dienstdoend ingenieur bij den Peking Tien-Tsing Spoorweg. Zij woonde daarginds tot haar zeventiende jaar, nu zes jaar geleden. Zij is niet zoo goed op de hoogte der dialecten als jij, maar zij weet heel wat van China af, en het is haar grootste wensch een reis te ondernemen naar de binnenlanden."

„O," viel de consul in de rede. „Is zij meer een vriendin van jou, of van je vrouw, Sinclair? Waar en hoe hebben jullie haar leeren kennen?"

„Dat weet ik eigenlijk niet zoo precies. Zij kwam een paar maanden geleden met een massa introducties in Shanghai, en er waren hier verscheidene menschen die zich harer, of haar vader nog herinnerden. Heeft zij geen officiëel bezoek bij je gebracht?"

„Nog niet."

De dames keerden terug en twee aan twee begaven zij zich naar de eetzaal, Keeler met Claire Arden, Sinclair met Mevrouw Bindloss, en diens vrouw aan den arm van den consul. Terwijl de handige bediende de oesters ronddiende, dacht Keeler na over het scherpklinkende „nog niet" van den consul, en de bijzondere belangstelling welke de vertegenwoordiger van Amerika, naar hij duidelijk had opgemerkt, in Juffrouw Arden stelde.

HOOFDSTUK VI.

BINDLOSS DOET EEN VOORSTEL.

Het Iersche element behield bij Keeler de bovenhand. Vierentwintig uur van tevoren was hij vermomd geweest als Chinees. Gedurende zeven maanden had hij geen Engelsch hooren spreken en geleefd op den top van een vulkaan met een zeer twijfelachtig gezelschap, waarbij het bezit van een kam, of eenig ander oppervlakkig teeken van reinheidsliefde, een wantrouwen in het leven zou hebben geroepen, dat gevaarlijk had kunnen worden. Hij bevond zich nog op den top van een vulkaan welke ieder oogenblik tot uitbarsting kon komen, doch in het gezelschap waarin hij was, voelde hij zich behagelijk.

De onmiddellijke nabijheid van zijden kleeren gaf hem een aangename sensatie; hij was nog dankbaar voor het bad in zijn club, het warme water, de fijne zeep, de douche en het nawrijven met alcohol. Hij was in helder linnen gekleed, sprak met mooie vrouwen en prettige mannen. Er waren bloemen op tafel en kandelaars met kleine kapjes, er was zilver en kristal, en er lag een groote afstand tusschen hier en den bevroren bergpas in Thibet, waar hij den priester had achtergelaten om te waken bij de mummie van Fing-Tu. Hij gevoelde zich welverzorgd, van binnen en van buiten, vooral toen de gerechten die de nieuwe kok opdichtte, uitstekend bleken te zijn. Van de gevaren waaraan hij nog steeds blootgesteld was, trok hij zich niet veel aan, en zijn lang opgekropte, geestige

gezegden, vloeiden rijkelijk. En voor iedere uiting zijnerzijds, had Claire Arden een antwoord terug. Zij deed hem denken aan Shakespeare's Beatrice, die onder een dansende ster werd geboren. Zij hoorde hem uit over zijn avonturen, echter niet over hetgeen hij laatstelijk had verricht. Zij daagde hem uit door woorden, blikken, schimpscheuten en wonderlijke invallen, terwijl Dorothy Sinclair straalde van genoegen over het succes van deze twee menschen bij elkaar gebracht te hebben.

Toch gevoelde Keeler de latente vijandelijkheid van het meisje jegens hem. Het was geen koelheid. Hij mocht haar en geloofde niet dat zij hem niet mocht. Het was iets meer geheimzinnigs en subtiels. Toen de avond verstreek, kwam het hem voor, dat zij toeschietelijker werd. Hij merkte op, dat Bindloss haar met meer dan gewone beleefde belangstelling gadesloeg, en hij bracht dit onwillekeurig in verband met hetgeen de Consul hem later wenschte te zeggen.

Het onderhoud ging, zooals het op zulke plaatsen gewoonlijk gaat, over de dingen van den dag, en de kwestie betreffende China's houding tegenover vreemdelingen in het algemeen, en in het bijzonder jegens Japan, kwam natuurlijk aan de beurt.

„Een der vraagstukken," zeide Bindloss, „ligt in het feit, dat China geen apart ras meer heeft. Voor Mongool zou men kunnen zeggen: bastaard. De Manchoe's die geestelijk op een lageren trap staan dan de anderen, hebben de overhand. De bevolking is een mengelmoes van Mongolen, Tartaren, Thibetanen, Burmeezen, Manchoe's, Perziërs, Japanners en Arabieren die zijn samengesmolten, en toch geen werkelijke eenheid vormen. China neemt de heerschappij van vreemdelingen kwalijk, maar het is bekend, dat het agressieve Japan het zal willen overheerschen — indien tenminste niet de een of ander Europeesche Mogendheid tusschenbeiden komt en zich het vertrouwen der Chineesche staatslieden weet te verzekeren. En de diplomatie van Cathay en die van Europa zijn even ver van elkander verwijderd als de twee polen. De bevolking is, niettegenstaande de Republiek, verdeeld. De oude rangen houden nog vast aan hun voorrechten. Bijgevoeligheid en het langjarig bestaan van feodale toestanden, houden het proletariaat nog in bedwang. Er kan niet eerder een algeheele vereeniging mogelijk zijn, alvorens deze laatste generatie is voorbijgegaan. U moet wel het een en ander hiervan weten, Juffrouw Arden. In uw vader's tijd hebben zij plotseling de spoorwegen vernietigd waarvoor zij concessies hadden gegeven. Hier in Shanghai lieten zij het arsenaal in de lucht springen, en bouwden, als teeken van zuivering, een tempel op de puinhoopen, met een smeekbede tot de goden gericht om vergiffenis, dat het Rijk van het Midden besmet was geworden door de „stoom-wagens" der „blanke duivels", de gehate *Yang-Kwei-tze*.

„U was toen misschien nog te jong, om af te weten van de verdeeldheden tusschen de Boxers en de keizerlijke partij. De Keizerin zelf stemde toe in het vermoorden der vreemdelingen, maar Prins Ching en zijn soldaten vochten half tegen hun zin. China verlangt naar kennis en macht, doch de traditie houdt het terug."

„Ik herinner mij natuurlijk heel weinig daarvan," sprak Claire Arden, „en ik ben blij alles te vergeten wat mij dien vreeselijken tijd te binnen brengt. Het is als een nachtmerrie mijner kinderjaren."

„Maar u spreekt Mandarijnsch?"

„Ik heb het niet geheel vergeten." Zij antwoordde voorzichtig.

Bindloss scheen haar antwoord nauwkeurig in zich op te nemen, en het viel Keeler op, dat de Chineesche jongen die aan tafel diende, eensklaps voor een oogenblik ophield en stokstijf bleef staan, als een pointer die wild heeft geroken; hij hield de oogen op het meisje gevestigd en zijn neusgaten verwijdden zich. Bindloss scheen ook dat opgemerkt te hebben. Toen de jongen kort daarop het vertrek had verlaten, wendde hij zich tot mevrouw Sinclair.

„Is dat een nieuwe jongen dien u daar heeft? Hij bedient uitstekend."

„Hij kwam met den nieuwen chef," antwoordde de gastvrouw. „Chang was Sing's neef, en hij wilde zijn oom oppassen."

De wenkbrauwen van den Consul trokken samen, en Keeler dacht na over den toevalligen samenloop van omstandigheden, van Sing's ziekte en de groote aanhankelijkheid van diens neef, juist op denzelfden dag dat hij hier zou komen dineeren. Bindloss zag ook iets, dat naar storm geelk.

(Wordt vervolgd.)

GRAFTOMBE IN DE KERK TE IJSELSTEIN, VAN OMSTREEKS 1390, MET DE BEELTENISSEN VAN HEER GRIJSBRECHT VAN IJSELSTEIN, ZIJN GEMALIN BERTRADIS VAN HEUKELOM (RECHTS), DAARNAAST DIE VAN HUN ZOON EN DIENS VROUWE.

IJSELSTEIN.

(Slot).

OP de uiterste punt van het bolwerk zagen we ook nog een ander ten deele gesloopt gebouw, het overblijfsel van een schiettoeren uit het midden der XVe-eeuw; 'n paar schiet- en spiegaten waren hierin nog aanwezig. Daarachter hebben mannen menigmaal uitgezien op vijandelijke legerbenden, die IJselstein bedreigden, en ook zullen veel vuil-grijze rookpluimen, van afgeschoten vuurmonden, daaruit zijn opgedwalmd.... Thans bergt de molenaar er zijn gereedschappen in.

Langs het smalle, met jonge boompjes beplante haventje, waarop aan de overzijde de achterkanten van deels vervallen huizen, uitkwamen, geraakten we op het pleintje, waaraan het stadhuis staat gebouwd.

Een „restauratie” van het jaar 1838 heeft dit, in het begin der zeventiende eeuw gestichte gebouw, groote schade toegebracht. De zijgevels hebben toen betrekkelijk nog het minste geleden: daarin werden slechts de ramen, naar den toenmaligen smaak, veranderd. Doch van den fraaie voorgevel bleef niets in wezen, dan het toegangspoortje en de benedenraampjes; al het overige werd onbarmhartig vernield. En, bezorgd als men was, dat men aan het muurwerk nog den oorspronkelijken stijl zou herkennen, verborg men dat geheel achter een laag grauwe cement. Uit de in het vorige nummer opgenomen afbeeldingen blijkt duidelijk, hoe men dit eertijds fraaie gebouwtje verknoeid heeft.

Ook van binnen zijn op de zelfde smaak- en kunstvolle wijze veranderingen bewerkstelligd als dat aan de buitengevels is geschied. Gelukkig maar dat er aan het belangrijk archief — 't welk daar bewaard wordt — weinig te restaureren viel.... Wie weet wat men daar anders nog van zou hebben vermogen te maken.

* * *

Wijden wij thans onze aandacht aan de St. Nicolaaskerk en toren. Niet zonder zware rampen zijn deze vele jaren aan die beiden voorbijgegaan, dat toonde wel de zwartgeblaaakte toren, welks leeggebrande galmgaten het aanschijn hadden van uitgestokene oogen. Nog geen negen jaren geleden was 't, dat de inwoners het stonden aan te zien hoe de vlammen hun oude hoofdkerk en hun toren verterden, zonder dat zij konden te hulp komen.

En menig man en menige vrouw, die binnen deze muren troost hadden ontvangen, zijn in den laten avond van dien dag stil naar hun woning gekeerd: zij hadden iets liefs verloren, voor altijd.

Des anderen daags stonden nog slechts de pilaren en tusschen muurwerken overeind, al het overige was ingestort of verbrand.

Zóó hadden ook vroegere geslachten deze kerk in nood gezien: éénmaal in het jaar 1417, toen welhaast het geheele stadje en het kasteel, door den aanhang van Jacoba van Beyeren, werden verwoest, en wederom in 1534. Nog geen veertien jaren nadien viel het vuur van den hemel in den toren en bracht dien groote schade toe.

Op deze lente-middag deed de kerk zich echter, met hare rechte gevels en scherp getraceerde ramen, aan ons op, als ware het maar een korte wijle geleden, dat de priesters, ter eere harer inwijding, hóóg en luide hadden gezongen.

Onder de groenende takken van de kerkhof-boomen dóór, kwamen wij aan het Zuid-portaal; de vriendelijke koster ontsloot ons de deur. Veel bleek bij den brand verloren te zijn gegaan, maar er was ook héél veel winst: het orgel, twee met snijwerk versierde heerenbanken, het doophek en de preekstoel, welke alle uit de XVIIe eeuw dagteekenden, zijn in het groote vuur gebleven.

Maar de hooge ramen, welker glazen lange jaren in smakeeloos ijzerwerk gevat waren geweest, hebben hun voornaam middeleeuwsch aanzien weergekregen in kantige traceringen en in lood gezette ruitjes. En ook het met kalk bestrijken van muren en pijlers heeft een einde genomen. De vlammen zelf hadden louterend gewerkt en op vele plaatsen de wellicht eeuwen oude kalk-koek weggeblaakt. De bouwmeester Frowein heeft het zóó gelaten en het vurig baksteen-rood brengt nu weer kleur en warmte hier binnen gelijk in de dagen toen door haar bogen het latijn nog galmde.

Dan, het houten verwulfsel was fraaier nu, door beschildering, dan weleer —, zij 't ook, dat de twee uit hout gesneden XVe eeuwse beelden, (die bij de kruising van schip en transept waren vastgehecht) voor goed verloren blijven; — terwijl eenvoudige, welgevormde eiken banken de vroegere stoelen en getimmerten vervingen.

De enkele voorwerpen, welke men nog had vermogen te redden, geriefden den dienst der kerk weder ter zelfder plaatse als voorheen: zoo de koperen kronen, vier in getal, die nu in het zonnelicht te vonken hingen, alsook een tweetal koperen lezernaars.

Maar één ding ontbrak hier van binnen, te weten de bekoring van het oude. 't Was alles nog te nieuw, te gaaf. Doch met het vergaan der jaren zal dit nu gemiste, ook allengs wel worden verworven.

Een eikenhouten, van glazen voorzien beschot, vormde thans de afscheiding van schip en koor.

Dit koor, in vroeger eeuwen het Heilige der Heiligen, was nu door de vele grafteekens, welke het bevat, louter toegewijd aan de nagedachtenis der dooden.

Twee praalgraven waren daar ook: een van omstreeks 1390, het andere uit het begin der XVIe eeuw. Op het oudste dezer beiden lagen in zwart Namenssch marmer uitgehouwen de beeltenissen van Heer Gijsbrecht van IJselstein en diens moedige gemalin Bertradis van Heukelom (rechts), daarneden die van hun zoon Arnold en diens vrouwe Maria, bastaarddochter van den Utrechtschen Bisschop Guy van Hene-gouwen; allen met biddend-geheven handen en het aangezicht gewend naar het Oosten 1).

Gedurende de eerste helft de vorige eeuw was dit monument, dat zich toen nog in het noorderpand der kerk bevond, met een houten beschutting geheel en al afgesloten en bedekt — zulks ter wille van meerdere zitplaatsen — en zóó onbekend, dat zelfs *van der Aa* in diens „Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden” met geen woord er van repte, hoewel hij toch de andere tombe hoogelijk roemt.

Toen evenwel in 1853 het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen gewezen werd op den geschonden staat waarin het gedenkstuk verkeerde, werden kort nadien de Kerkvoogden om vergunning verzocht voor het instellen van een onderzoek vanwege dit Genootschap, hetgeen werd toegestaan.

Nadat de houten ommanteling was weggebroken, vond men het praalgraf in een zwaar verwaarloosden staat. Het deksel was gebroken en de handen der beelden ontbraken geheel, evenals de beenen der ridders en de leeuw-tjes (zinn-beelden van den moed) waarop hunne voeten hadden gerust. En overal vertoonden zich wonden en barsten.

De tombe zelve was ledig, enkel wat puin en brokjes beenderen trof men aan, en in een hoop aarde — die in een der hoeken lag — een paar doodsbeenderen. Zoo lag het vermoeden voor de hand dat zij geledigd of geplunderd was. Geschiedde dit wellicht in het voor het stadje zoo rampspoedige jaar 1417, toen er daar zoo veel geroofd is en verwoest?

Twee jaren nadien kwam men met den Utrechtschen beeldhouwer E. F. George, overeen, dat deze het monument zijn vroegere gedaante zou wedergeven. Hiertoe was men in staat gesteld door bijdragen van de Regeering, de Provincie en het Genootschap, en in 1858 was aan deze opdracht voldaan, zulks tot groote voldoening van de lastgevers.

Ook de andere tombe werd door den zelfden beeldhouwer hersteld. Op een blauwen, gepolijsten steen, gedragen door een in gelijkvormige nissen verdeeld voetstuk, ziet men het blonde, zandsteenen beeld uitgestrekt van vrouwe Aelit, uit het grafelijke huis Culemborch, die gehuwd was met Frederik van Egmond, heer van IJselstein, en in den jare 1471 ontsliep.

Twee blanke engeltjes ondersteunen haar hoofdpeluw en een hondje ligt aan haar voeten, als een verzinnebeelding der trouw.

Heel teer is de beeltenis dezer vrouwe, wie haar man zóó liefhad, dat hij nimmer meer een ander huwen wilde, alhoewel hij nog bijna vijftig jaren leefde na haar verscheiden.

't Is als ware zij al biddende ingesluimerd, en toen gebleven in die deemoedige houding voor altijd.

Te harer nagedachtenis deed heer Frederik dit monument oprichten, en toen hij zelf uit het leven gescheiden was, is zijn doode lichaam nevens het hare ter ruste gelegd.

Deze twee sieraden der IJselsteinsche kerk, die voor ongeveer zestig jaren met zulk een liefdevolle toewijding waren hersteld, werden door den brand van 1911 zoo deerlijk geteisterd, dat ieder ze voor goed verloren waande. Vooral de tombe van vrouwe Aelit was zoozeer geschonden, dat men het beeldwerk in stukjes en brokjes moest bijeenvergaren. Hoe gelukkig stemde 't ons daarom, dat we nu beiden weder aanschouwen mochten, als hadden zij niet in 't minst geleden.

1) De tombe is lang 4.04, breed 2.68 en hoog 0.8 M.

IJSELSTEIN.
DE KERKTOREN, ZOALS DEZE ER NA DEN BRAND
VAN 1911 UITZIET.

Nog menig ander grafteeken in dit koor trok onze aandacht; zerken, die door uitslijting, brand en berooving-van-koperwerk, veel hebben geleden, maar die des ondanks toch nog van groote waarde zijn. Zoo stonden we stil bij den steen van Willem en Jan, uit het huis van Cralingen, die onderscheidenlijk stierven in de jaren 1478 en 1500; en nog bij een waaronder Wylhelm....., „senior canonic, ecclesie altarae Huberti” die in 1510 overleed, lag begraven. Een miskelk stond op dezen steen uitgebeiteld.

HET HAVENTJE TE IJSELSTEIN.

Dan vroeg de koster ons of wij er prijs op stelden den toren te beklimmen. Dit wilden we gaarne, doch op weg naar het toegangspoortje begon hij met ons er op voor te bereiden, dat de tocht naar boven niet geheel zonder gevaren was, omdat het bouwwerk sedert den brand nog in geen enkel opzicht hersteld was geworden.

Hoe hooger we de steenen wenteltrap opstegen des te meer we gewaar werden, dat we een ruïne beklommen: al meer puin lag verbrokkeld op de treden, de wind speelde aan alle kanten onverhinderd naar binnen en terzijde gaapte de donkere diepte. Nog rook men hier de brandlucht, half verkoolde balk-einden staken uit de muren, en toen ik bijna den trans bereikt had, schoot een mijner naamgenooten zoo onverwacht uit een gat en over mijn hoofd, dat ik er van verschrok. En al scheldende vluchtte een groote troep kraaien — die in vele gaten hun nesten hadden, de lucht in. Zóó zeer verbolgen waren zij over deze versterking, dat zij, plots van geloof veranderd, hun toevlucht namen tot den toren der Katholieken.

Het uitzicht echter over het stille stadje, en over de ommelanden, waar de zon over lag, was schoon, en vergoedde rijkelijk ons moeizame klimmen en den smaad, ons door de toren-bewoners aangedaan.

Doch wat het bouwwerk zelve aangaat namen wij den indruk mede naar omlaag, dat er met de restauratie niet lang meer gedraald kan worden. Want dewijl alle bintlagen ontbreken, en het gebouw reeds vóór den brand herstel behoefde — naar men zegt — is de kans niet gering, dat er bij zwaar stormweder nog grootere onheilen staan te gebeuren.

En deze toren verdient in eere te worden hersteld! Want gebouwd omstreeks het jaar 1535, naar een uitheemsch ontwerp, is hij een der belangrijkste en oudste monumenten van de vroege Renaissance bouwkunde in ons land.

Er bestaat gelukkig gegronde hoop, dat men hem binnen niet al te langen tijd in de steigerwerken zal zien staan, want in de maand Juli van dit jaar besloot de Raad der Gemeente om in de herstellingskosten, een achtste deel of / 10.000 — bij te dragen en afstand te doen aan het Rijk van het bedrag der verzekerings-penningen en de opbrengst van de klokken-spijs, samen eveneens / 10.000 beloopende.

Binnenkort zullen ook de Provinciale Staten van Utrecht te beslissen hebben of hun Gewest al of niet eene bijdrage zal verlenen in den wederopbouw.

Van dit besluit zal 't afhangen of men, vèr in den omtrek, deze toren nog langer blind en stom tegen de lucht zal moeten zien afsteken... of dat hij, tot nieuw leven gewekt, eerlang met zijn klokken weer zingen zal over het stadje en over de oude Baronnie.

* * *

Toen de zon al laag in het Westen stond, verlieten wij het stadje. Hier en daar in de rechte straatjes, hadden we nog een gespaarden gevel, uit de 17e eeuw, gezien, met gloed in z'n diep-roode steenen. Verreweg de meeste nieuwere woningen waren opgetrokken, met slechts één enkel doel voor oogen: de nuttigheid. Ook veel jeugdige grijsaards waren er onder, te weten: huizen die misschien nog geen vijftig jaren telden, maar die alreeds van onder tot boven met grijze verf of cement waren bestreken.

In dezen maakt IJselstein evenwel geen uitzondering!

IJselstein weder achter ons, zagen we nog eens om. De daken, de terens lagen te glanzen in het late zonnelicht. Het stadje lag verdrongen in een oranje-rooden gloed, dien het niet verteerde.

En door den klaren, stillen avond huiswaarts gaande, voelden we dat wij iets meegenomen hadden vandaar,.....: Vriendschap voor die kleine gemeente, die zóóveel lijden heeft gekend.

W. F. J. DEN UYL.

HET SCHILDERIJTJE.

HISTORISCH-ROMANTISCHE SCHETS.

VII. (Slot).

„GEMEFENE bedrieger! Beurzesnaier! Vuile falsaris, om 'n arme man zoo om de tuin te laie! Ik geef 't an! Ik zal je bekend maken! Je geeft me m'n vijfhonderd gulden terug of....”

„En wie zegt je, dat je je vijfhonderd niet terug zal hebben?” antwoordde Hanevoet, die eerst kalm en grappig

wou blijven, maar nu boos begon te worden door het schandaal dat de schipper in zijn „kunstkabinet” maakte. „Dat is te zeggen, als je je kalm en netjes gedraagt. Ga je op die manier door met schelden en razen, dan laat ik je door mijn knecht de deur uitgooien en dan wacht ik tot je bedaard bent en behoorlijk je verlangen kunt uitspreken.”

„M'n verlangen?” riep Van der Starre, toch wat kalmeerend. „M'n verlangen is om zoo gauw mogelijk van zoo'n aartsbedrieger af te komen as jai benne en....”

„Schipper!” vermaande Hanevoet, „moet ik Bart roepen en je aan de andere kant van de deur laten zetten? Ga zitten en vertel eris hoe je gevaren bent met dat schilderijtje.”

„Zoo beroerd mogelijk,” bromde Van der Starre, terwijl hij niettemin plaats nam. „Van die Laaidsche kunstkooper was natuurlijk niks an, maar....”

„Daar heb je 't al.”

„Mot ik uwe dan soms m'n klanten noemen,” zei Van der Starre, die opeens honderd percent beleefder werd toen hij zich doorzien wist.

„Nee, je wou het stukje verkoopen aan den Heer Van Sypestein. En nou verder.”

„Ja, nou verder. Nou, de rest kenne je wel begraipen. Hij hait 't ook verscheurd.”

„Wat moois! Dus ben ik mijn schilderijtje kwijt!”

„'t Is geen schilderijtje,” zei Van der Starre verontwaardigd.

„Als je d'r een lijst omzet, is 't toch 'n schilderijtje?” vroeg Hanevoet ernstig.

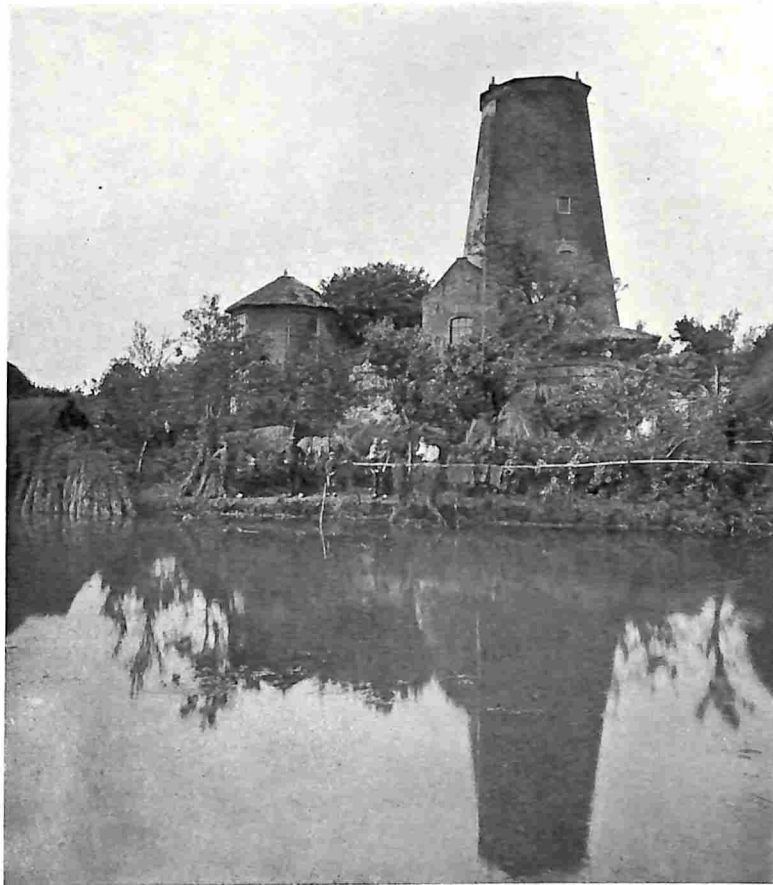
„Nou maar dat wete ik dan niet,” gaf de mislukte kunstkooper toe; „wat ik wel weet, is dat ik voor goed de klandisie kwijt benne en dat ik 'n miserabel figuur bai mijnheer Van Sypestein geslagen hebbe.”

„Ik wou je maar eens een lesje geven,” zei Hanevoet, terwijl hij vijfhonderd gulden op tafel uittelde. „Ik heb je een gekleurde prent verkocht in plaats van een schilderij, al was 't alleen maar om je te bewijzen dat je niet overal in handelen moet. En daar schiet ik nu m'n gravure bij in?”

„Ik schiete er m'n winst bij in!” gaf Van der Starre slagvaardig terug. „En waar is nou het echte schilderijtje?” vroeg hij, terwijl hij den wand langs keek.

„Dat is.... al verkocht.”

„Verkocht? An wie as ik vragen mag.”

IJSELSTEIN.

BOLWERK EN FRAGMENT SCHIETTOREN (MET HET RIETEN DAKJE), BEHOORD HEBBENDE TOT DE OMWALLING VAN 'T MIDDEN DER VIJFTIENDE EEUW.

Rechts het overblijfsel van een in 1732 gebouwden korenmolen.

„Aan den Heer van Sypestein. Luister, voor je opnieuw kwaad wordt. En spreek er met niemand over. Gisteren kreeg ik bezoek van den jongen Meerman, van Reerust. Hij is zoo goed als de verloofde van de bekoorlijke Leonora van den Heuvel van Sypestein. Hij wist van het vergeefsche bod dat de Heer van Sypestein gedaan had op mijn schilderijtje van de plaats. De oude heer kon er niet van slapen, vertelde Lodewijk Meerman, dat hij die kleine schilderij maar niet bemachtigen kon, en zag er tegen op nieuwe pogingen bij mij te wagen, bevreesd dat ik wéér weigeren zou. Hij sloot zich op in zijn kamer en wilde niemand zien, zelfs Leonora en de jonge Meerman niet. Als hij, Lodewijk Meerman, er nu eens in slaagde om de schilderij te bemachtigen, dan zou de oude heer stellig zijn goeie humeur terug krijgen en het verloofde paar zeker succes hebben, zoo zeide hij. En toen . . . zeg schipper Van der Starre, jij hebt ook een aardige dochter, hè . . .”

De vrachtschipper lachte als een boer die kiespijn heeft. „Mijnheer is 'n maisiesgek,” constateerde hij.

„Dat zal ik niet tegenspreken,” zei Hanevoet lachend, „maar ik word al te oud voor dat jonge geluk, man. En als ik nu weet dat ik de liefde bevorderen kan . . .”

„Voor hoeveel hebbe je het schilderijtje verkocht?” vroeg de mislukte kunstkooper.

„Voor vijfhonderd gulden.”

„Kaik nou, en main gunt-ie 't er niet voor. Ik had er wat an kennen verdienen . . .”

„Begin je weer? Je hebt mij schade toegebracht met je zoogenaamde handel, mijn gravure is weg. Wie heeft er meer schade, jij of ik?”

„Ja, maar jai hebbe ten minste nog de voldoening dat je drie menschen gelukkig 'maakt hebt,” zei Van der Starre, terwijl hij het uitgetelde geld naar zich toestreek.

En toen, vertrouwelijk zijn verweerde hand op den arm van Hanevoet leggend: „Zeg, sinjeur Hanevoet . . .”

„Wat had je, vriend?”

„Je laiken me zoo'n goeie makelaar. As jai ereis 'n goeie man voor m'n Femmetje weet? 't Is zoo'n braaf ding . . .”

„Ik zal eens naar hem omkijken, hoor!”

CORN. J. GIMPEL.

De te Halsteren gevonden Doopvont.

DEN 17den Mei 1920 werden op 'n afstand van 100 Meter ten Westen van den toren der S. Quirinuskerk te Halsteren eenige uit oudheidkundig oogpunt zeer belangwekkende voorwerpen gevonden, n.l. een doopvont, in losse stukken verspreid, benevens vier kandellaren, een bel en een crucifix.

De doopvont, dat hierbij is afgebeeld, dagteekent uit het midden der zestiende eeuw. Het is een zeer fraai stuk „dinanterie” of koperwerk, gegoten en geciseleerd. Sterk gelijkt het op dat van Breda (L.V.Kerk). Het heeft een getuig-schrift, door een engel gemonteerd, bij zich. Het bedoelde opschrift luidt als volgt: „Dese vonte is gemaect in 't jaer ons Heeren XVc XIIIX (1549) met soenpenningen, gecomen van Henrick Francken, die onnooslijc geslagen was hier te Halster, in t jaer XVc XVI, den XXVI dach in october, voor wiens ziele de kercke alhier sculdich is te doen doen jaerlics een jaergetide ins vigilie ende misse van requiem”.

Het opschrift, eveneens op een koperen plaat aangebracht, behoort tot het voetstuk der vont.

Boven op de vont staat een paard met een gebrekkigen bedelaar ter zijde. Hij heeft den rechterarm opgeheven, waaraan de helft van den mantel van S. Maarten is bevestigd geweest. Het beeldje van S. Maarten, den patroon van Halsteren, is verdwenen. Zoowel het paard als de bedelaar passen volkomen op de koperen plaat, die men ziet afgebeeld.

Het is Dr. C. F. Xav. Smits, den secr.-penningm. der prov. Comm. tot bewaring en bescherming van monumenten, den 4n Augustus l.l. mogen gelukken de doopvont met de hierbij beschreven en afgebeelde onderdeelen ervan terug te voeren naar de nieuwe pastorie. Daar heeft hij ook 't genoegen gehad met behulp van eenige sterke handen het geheel in elkaar te zetten en weer te monteeren.

De hierbij geplaatste afbeeldingen maken het onnoodig het geheel nader te beschrijven. Bovendien zal het kunststuk, weer in elkaar gezet, weldra voor alle geloovigen van Halsteren en de vele bezoekers dezer schoone gemeente te zien zijn. Inderdaad mogen allen zich verheugen over het haast

unieke kunststuk, dat thans in elkaar gezet, een hoogte heeft van 2½ Meter.

Moge men de weinige kunstschaten, in Noord-Brabant overgebleven, steeds met zorg behandelen, of moge — als gelijk in dit geval, die zorg verre is gebleven — het verzuim op dezelfde liefdevolle wijze worden hersteld.

Iets over

Kruising.

EENIGE jaren geleden was ik in de gelegenheid interessante verschijnselen waar te nemen bij de kruising van wilde varkens met tamme en wel met het type veredeld Duitsch Landvarken.

De eerste regel van den fokker is dat hij zuiver moet fokken, d.w.z. in eenzelfde ras en zelfs is het

noodzakelijk om tot een zekere grens in teelt toe te passen opdat de fokveestapel zooveel mogelijk zuiver één type vertoont. Daarbij staat het fokken op adel op den voorgrond. waarbij familieteelt de bepaalde gewenschte eigenschappen als het ware ophoopt. Zuivere teelt brengt bepaalde typische eigenschappen naar voren en alle fokkers die wat bereikt hebben, hebben bij de teelt den nadruk gelegd op een goed bijgehouden stamboek waaruit dan bepaalde vooraanstaande familiën ontstaan, familie's van adel.

Door het kruisen verkrijgt men een chaos van eigenschappen en vooral bij voortdurenden aanvoer van vreemd bloed verliest men het ras en verkrijgt men sterk uiteenlopende individuen waaronder weliswaar af aan toe uitblinkers ontstaan, maar die voor het meerendeel beneden het gewenschte peil staan. De Arabieren hebben de teelt op adel toegepast bij het fokken van hun weergalooze paarden. De Engelschen hebben hetzelfde gedaan bij hun prachtige vee-, hoender-,

DE DOOPVONT TE HALSTEREN.

HET KROONSTUK DER VONT TE HALSTEREN.
HET PAARD VAN ST. MAARTEN MET BEDELAAR.

en hondenrassen. Aanvankelijk wordt een kruising toegepast, en uit de verkregen afstammelingen wordt doelbewust door inteelt en selectie een zuiver type opgefokt. Dit kost jarenlang arbeid en geduld en eischt veel kennis en talent.

Ook in de geschiedenis der menschheid bleek meermalen de waarde van zuivere teelt. De Grieken waren de dragers van Schoonheid en Orde tot den tijd dat Klein-Aziatische slavinnen het bloed bedierven, de Romeinen tot Julius Caesar beheerschten de wereld met hun typische eigenschappen van eenvoud, moed, daadkracht en zin voor de wet, in den volkrenchaos, door den aanvoer van vreemd bloed, gaan zij verloren.

Toch is een kruising soms zeer leerzaam, en zonder te pogen de zaak wetenschappelijk te beschrijven kan ik dit toch wel aantonen uit de ervaring, opgedaan bij bovengenoemde kruising tusschen wilde en tamme varkens.

Een wilde zeug werd gedekt met een tammen beer. De jongen waren geheel wit. Zij ontwikkelden zich tot langzaam groeiende varkens met sterk borstelig haar dat wit bleef; in hoofdzaak vertoonden zij het type van het veredelde Deutsche landvarken.

De verdere fok met deze halfbloeds verliep zeer ongelukkig. De dieren bleken weinig vruchtbaar en allerlei ziekten waren oorzaak dat wij ze niet aanhielden. Het vleesch der halfbloeds was zeer smakelijk, mager, met een weinig wildsmaak.

Later werden buiten onzen wil een tiental zeugen van het veredelde Deutsche landras bevrucht door een rondzwerfenden wilden beer. Onder de aldus verkregen ruim zeventig halfbloeds kwamen tal van afwijkingen voor. In het algemeen waren de biggen van één zeug wel uniform van uiterlijk, maar onderling vertoonden de tomen groote verschillen. Een paar tomen waren al zéér ongelukkig. De biggen werden daar geboren met allerlei lichaamsgebreken, zonder pooten, met scheeve koppen enz. terwijl er zelfs een hermaphrodiet geboren werd. Dan waren er andere tomen met normale biggen die geheel wit waren, voorts biggen met strepen over het geheele lijf zooals de wilde biggen vertoonden en ten slotte biggen met vlekken; onder deze laatste waren er een paar die zeer typische zadelvormige vlekken op de schoit vertoonden.

Het tamme varken is vlekkeioos wit, het wilde in de jeugd gestreept en later grijsbruin. De gestreepte biggen „aardden” dus naar hun vader, de witte biggen naar hun moeder. Maar nu de gevlekte? De vlekken waren meestal ovaal of rond en het merkwaardige was dat die vlekken gestreept gekleurd waren zooals de wilde big geheel gestreept is.

Kruising leerde aldus dat de tamme varkens ondanks hun witte uiterlijk toch nog den aanleg hadden tot vlekvorming maar dat zij de kleurstof misten om die „vlekken” te kleuren. De wilde beer kleurde die vlekken gestreept bruin, naar zijn aard. Bij de tamme varkens is de kleurstof weggefokt maar de aanleg voor vlekvorming hadden zij latent behouden, onzichtbaar. De kruising bracht dit aan het licht.

Ook bleek met groote waarschijnlijkheid dat de plaats der vlekken erfelijk is, daar de eigenaardige zadelvormige vlekken terug wezen op oude Deutsche landrassen.

Door verschillende wetenschappelijke menschen is de proef voortgezet. Het voert te ver om daarop door te gaan en de resultaten zijn trouwens nog niet bekend. Die proeven zijn uiterst lastig en eischen veel kennis en doorzicht. Vermoedelijk is het niet doenlijk een nieuw constant ras uit deze kruising te fokken, dat bovendien beter is dan het gebruikte ras maar wetenschappelijk zijn die proeven van veel waarde.

P. H. B.

HET WONDER DER ARDENNEN.

DE GROT VAN HAN.

HOE groot zou het aantal wel zijn van hen, die op de gezellige luxe-booten den schoonen tocht op de Maas van Namen naar Dinant maakten? Duurde de vaart, het passeeren der verschillende écluses medegerekend, ook enkele uren, toch viel de tijd niemand lang, waar de schilderachtige Maas-vallei niet ophield de aandacht te boeien en het oog te bekoren, tot wij aan wal stapten in het verrukkelijke Dinant, dat, helaas, in den aanvang van den noodlottigen oorlog, zoo zwaar geteisterd werd. Intusschen, dit stadje — dat er terecht trotsch op is, dat hier een Antoine Wiertz, kunstenaar en apostel der humaniteit, het levenslicht aanschouwde, van wien Thorwaldsen getuigde: „deze jonge man is een reus” — zou het einddoel der reis niet zijn. Wie Dinant bezoekt, begeeft zich ook naar Rochefort om het Wonder der Ardennen te aanschouwen, zooals de Grot van Han — aldus geheeten naar het dorpje Han, gelegen aan de rivier de Lesse — inderdaad mag worden genoemd, welke op tien K. M. afstand van het stadje ligt. Een buurt-

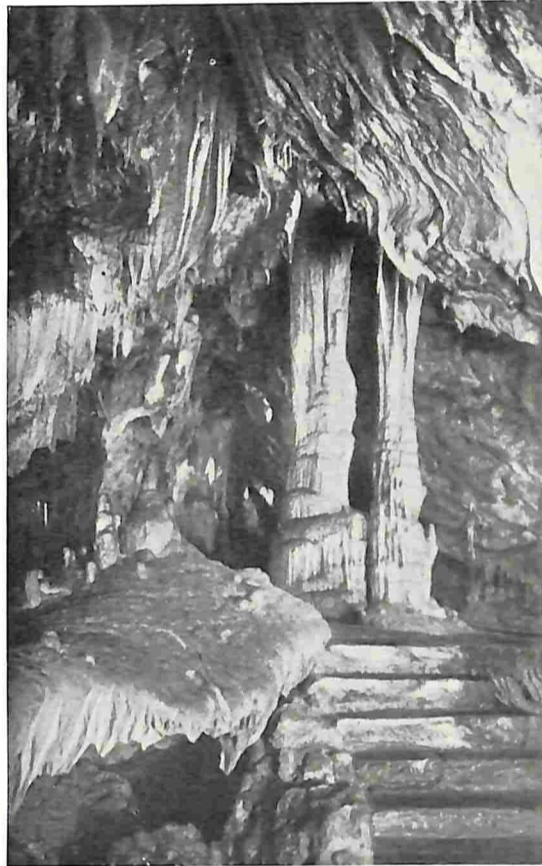
spoor voert den bezoeker door de schilderachtige vallei der Lomme, over den steilen top van de Rochers de Faule, naar een punt, waar hij zich juist boven den *Gouffre* of *Kolk van Belvaux* bevindt, een donkere spelonk, in welke zich de Lesse, in haar woeste vaart tal van watervallen vormend, stort en zoo de Grot binnenstroomt, welke zich gevormd heeft in den berg van Han — welke een omvang van 5000 M. heeft en zich 90 M. boven het watervlak der rivier en 280 M. boven den zeespiegel verheft — om deze, als het laag water is, na ongeveer 24, en als het hoog is, na 10 uren te verlaten, terwijl de afstand, welken zij hier doorloopt, slechts 1000 M. is.

Nadat graaf Robiano de Borsbeek opgemerkt had, dat op het water in deze spelonk eenige duimen dik schuim dreef, had hij de vermetelheid den 1 September 1818 zich in dit hol te wagen, in een kuip, vastgemaakt op eenige planken en bevestigd aan een touw, hetwelk, evenals een tweede, dat hij zich onder de armen om het lijf had gebonden, vastgehouden werd door eenige hem vergezellende personen. Aldus waagde hij zich boven een afgrond, slechts voorzien van een vijf meter langen stok, welken hij uit alle kracht in den kolk stiet, in welken het houten voorwerp eenige seconden onder

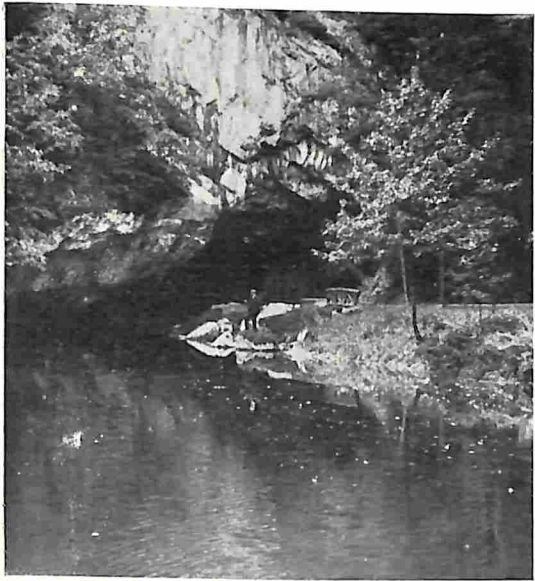
water bleef, alvorens weer aan de oppervlakte te verschijnen. Door den stroom medegevoerd, werd hij weldra in het hart van de spelonk geslingerd, waar hij zag hoe de rotsen rechtstandig uit het water oprezen. Nergens ontdekte hij een uitweg, maar zag een tweetal met water gevulde kloven, zonder dat dit evenwel afvloeiende. Toen werd hij, tegenover den ingang een soort trechter gewaar, in welken de rivier zich stortte, om vervolgens ter zijde te verdwijnen. De onverschrokken onderzoeker mocht behouden van zijn gevaarvollen tocht terugkeeren, hoewel hij herhaaldelijk het water zijn kuip zag binnendringen.

Menigeen heeft, bij wijze van proefneming een of ander voorwerp in dezen kolk geworpen, hopende het terug te zullen zien, waar de rivier de grot verlaat. Meestal liep dit op teleurstelling uit. Lichte voorwerpen, toch, zooals een strootje, werden wel door den stroom medegevoerd en zijn daar in het inwendige van de Grot, waar het water kalm is, weder aan de oppervlakte zichtbaar, maar de in het water afhangende gewelven, welke echter de bedding der rivier niet raken, laten het water wel door, maar houden natuurlijk tegen al wat aan zijn oppervlak drijft. Daalt evenwel het niveau van de rivier beneden deze, door de natuur gebouwde, schutsluizen, dan kunnen natuurlijk dergelijke voorwerpen met het water hun weg vervolgen.

Boven de zoeven genoemde watervallen strekt zich een

HET WONDER DER ARDENNEN.
HET „ALHAMBRA” IN DE GROT VAN HAN.

DE UITGANG VAN DE GROT VAN HAN.

worden de Grot — welke sedert eenige jaren electricch verlicht wordt en welker zalen en gaanderijen een uitgestrektheid van drie K. M. hebben — binnengeleid bij den *Trou*

au Salpêtre (Salpeterkuil), welke zijn naam ontleent aan de omstandigheid dat hier de inwoners van Han salpeter haalden voor buskruitbereiding. Sedert 1 Mei 1857 is deze toegang in gebruik. Wij bevinden ons hier in het hoogstgelegen gedeelte der Grot, waar geen water ooit binnendringt en de grond dan ook steeds volkomen droog is. Van hier uit de *Salle des Scarabées* of Ke-verzaal betredend — welke haar naam ontleent aan het insect, dat hier vroeger in grooten getale leefde, naast andere dieren, zooals de „blinde garnaal”, bij welke

de oogen verdwenen zijn, als gevolg er van dat zij gedurende een reeks geslachten in het duister verkeerde — wordt onze aandacht in beslag genomen door de schitterende pracht der *Stalactieten* en *Stalagmieten*. Deze worden gevormd door het doordruppelen — het Grieksche woord *Stalagma* beteekent druppel — van het regenwater, hetwelk, dank zij het koolzuur, hetwelk het bevat, den kalksteen ontbindt. Drupsteen, welke aan het gewelf door het doorsijpelen ontstaat, heet *Stalactiet*, terwijl hetgeen op den bodem nedervalt en zich daar ophoopt, *Stalagmiet* genoemd wordt. Zoo aanschouwen wij hier de zoogenaamde *Koningstent*, welke veel eer door menschenhand gemaakt dan door de natuur gevormd schijnt te zijn. De dan volgende *Salle des Renards*, waar eens de vossen verblijf hielden, is bovenal merkwaardig omdat hier *Stalactiet* en *Stalagmiet* met elkander saamgegroeid zijn. Een der zuilen, welke een hoogte van zes voet heeft, doet denken aan een waterstraal. Vervolgens komen wij in de hooger gelegen *Salle de la Grenouille*, aldus geheeten naar den kikvorsch, welken degene, die zich het eerst kruipende in dit donker gewelf waagde, hier vond. Reusachtige blokken kalksteen liggen hier in de grootste wanorde dooreen.

Door de „*Passage Colette*” komen wij langs een hoogen trap in de *Salle Vigneron*, welker naam de herinnering bewaart aan den ontdekker (den 15 Mei 1858) en waarin wij o. a. twee groote pyramiden aantreffen, elk met een omtrek van ± 5 M. Na een blik geslagen te hebben op de *Galerie Perdue*, een gang, die uitloopt in een waterplas en, naar men wil, in ver-

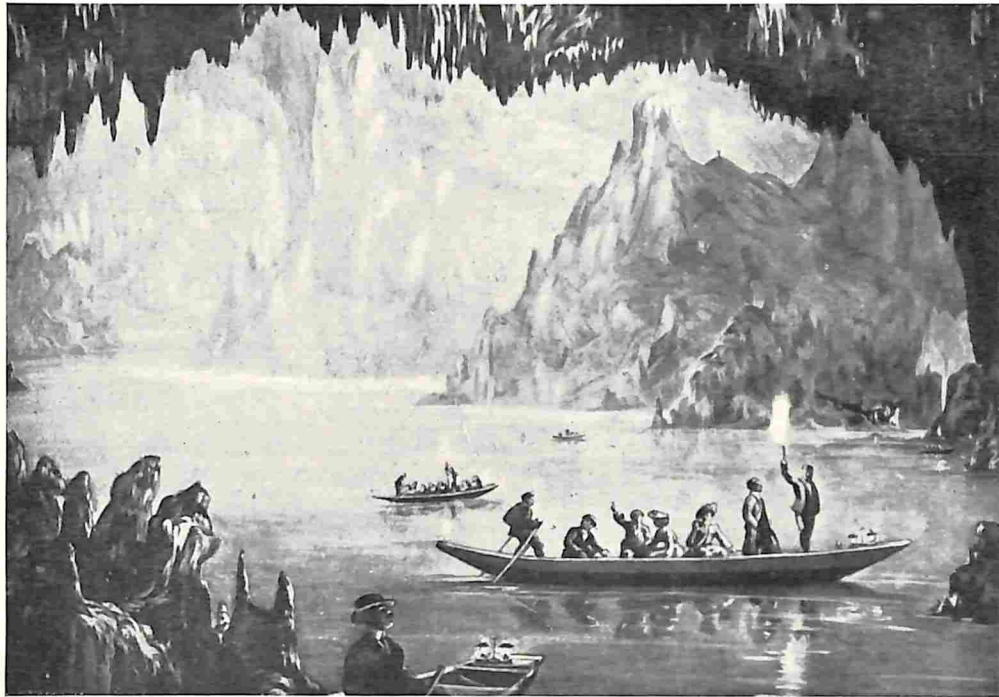
zeergroot kruisboogvormig gewelf uit, hetwelk aan de achterzijde een opening heeft, welke een tweede gewelf vormt, dat met den berg verbonden is. Bij het krachtig wassen der rivier ontsnapt een deel van het overvloedige water der Lesse door dit tweede gewelf, terwijl het overige zich ontlast in het eerste.

De bezoekers

binding met den *Trou au Salpêtre* staat, beklimmen wij andermaal een trap, welke ons, langs de 22 M. lange *Galerie du Précipice* naar de *Salle du Précipice* leidt, waarin zich o. a. een bassin bevindt, dat uit marmer schijnt gehouwen. Het is hier, dat wij ons geplaatst zien aan den rand van een 42 voet diepen afgrond. Van de gelegenheid om langs den loodrecht geplaatsten ladder beneden een kijkje te gaan nemen, maken wij liever geen gebruik, evenmin als wij er lust in hebben ons te wagen — hetgeen de gids trouwens niet toestaan zou — in het *Labyrinth* of Doolhof, bestaande uit een reeks van gangen. Liever treden wij de *Salle des Mamelons* binnen, in welke de oorspronkelijke leemhoopen tot steenblokken werden. Er ligt hier ook een van het gewelf losgelaten rotsblok van ongeveer 50 M³. Andermaal leidt een trap naar de 30 M. hooge *Salle du Trophée*, met haar kegelvormig gewelf, aan welker einde zich een groote, schijnbaar albasten koepel van 7 M. hoogte en 20 M. omtrek bevindt, welke met een tropée van draperie versierd is en eene der schoonste formaties der Grot mag heeten.

Waar wij thans de meer dan 600 M. lange *Galerie des Aventuriers* betreden, blijve niet onvermeld hoe den 25 Mei 1858 de gids Lannoy zich met drie vrienden op handen en voeten in een holte niet ver van den ingang der Grot waagde en in deze, daarom *Galerij der Gelukzoekers* genoemde, gang

kwam. Na een afstand van 580 M. te hebben afgelegd, meenden zij niets te kunnen bereiken en het best te doen met terug te keeren, toen zij zich onverwacht geplaatst zagen aan den ingang van het portiek der *Mysterieuses*, een complex van zalen. Uitgeput van vermoeienis namen zij, na hun namen in de kleiaarde gegriffeld te hebben, den terugtocht aan, niet denkende hier ooit weer een voet te zullen zetten. Intusschen, den volgende dag was Lannoy reeds de begeerte te machtig andermaal de Grot binnen te gaan, thans ter plaatse, waar zich de

HET MEER VAN INSCHEPING IN DE GROT VAN HAN.

Waterval bevindt. Na zeven uren voortgekropen te zijn, kwam hij, tot zijn groote verbazing, in de *Mysterieuses*,

waar hij zijn naam terugvond. Van dit complex zalen is zeker het *Alhambra* verreweg het merkwaardigste, al was het alleen reeds om zijn twee reusachtige, sneeuw witte stalagmieten, in den vorm van zuilen, welke 3 M, omtrek hebben en 4 M. hoog zijn en inderdaad aan het oude paleis der Moorsche koningen te Grenada doen denken!

Vervolgens

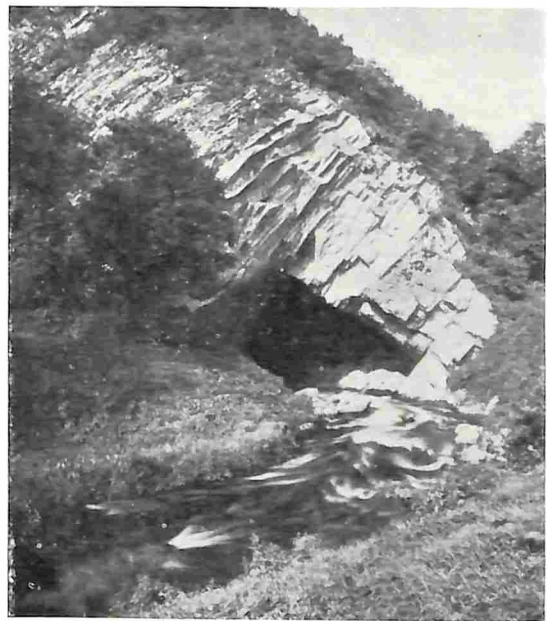
DE KOLK VAN BELVAUX.
HET WONDER DER ARDENNEN

Foto Gerda Bruins.

GEVELSTEEN IN DEN VOORGEVEL VAN HET HUIS „IN BETHLEHEM” TE KAMPEN, MET VOORSTELLING VAN CHRISTUS’ GEBORTE.

gaan wij de brug over, op welke wij gelegenheid hebben te zien hoe de rivier zich met donderend geraas in een diepen trechter stort. Den 16 Mei 1858 waagde de meergenoemde Lannoy zich met zekeren Remy in een klein bootje hier in de rivier en kwam in een groot bassin, aan hetwelk zij den naam van de oude rivier der Onderwereld, Styx, gaven. Den 9 Juni daaraanvolgende wilde Lannoy den eigenaar der Grot zijn nieuwe ontdekking toonen. Terwijl zij hun schuitje vastgemeerd hadden om een wandeling door de omliggende gangen te maken, begon het water van den Styx even onverwacht als snel te wassen, zoodat zij hun heil moesten zoeken in de vlucht. Eenige dagen later, nadat het water even snel gezakt was als het steeg, vonden zij hun bootje met de ketting aan een rotspunt tegen het 30 M. hooge gewelf hangen!

Onvergetelijk voor ieder, die, met mij, eens of maermalen het voorrecht had de Grot te bezoeken, is de indruk van het oogenblik, waarop wij de 20 M hooge en 54 M lange *Place d’Armes* of Wapenzaal betraden, terwijl ons plechtig tegenklonken de tonen van het, voor ons oog verborgen opgestelde, orgel. Na met ontblooten hoofd een wijle de muziek aangehoord te hebben, zetten wij ons op de gereed staande zitplaatsen neder, ten einde eenige oogenblikken van den vermoeienden tocht te bekomen, alvorens dezen — wij hadden nu ongeveer de helft van den weg door de Grot afgelegd — voort te zetten.

Ik zou evenwel de mij toegestane plaatsruimte overschrijden indien ik ook maar met een enkel woord een beschrijving wilde geven van de verschillende zalen, door welke de gids ons vervolgens leidt. Alleen de *Salle du Dôme* — fantastisch verlicht met een sterkte van 60000 kaarsen — mag ik niet met stilzwijgen voorbijgaan. Zij is 154 M. lang, 140 M. breed, terwijl het gewelf zich 120 M. boven het watervlak der Lesse verheft. „L’imagination s’effraie,” zegt Quetelet in de beschrijving van zijn bezoek aan de Grot in Augustus 1822 gebracht, „en considérant cette voûte colossale, qui porte une forêt et dont une rivière ronge continuellement les soutiens.” Hier, toch, is het, dat zich een berg in het hart van den berg verheft. Met welk een verbazing volgden onze blikken den jongen man, die, met een flambouw in de hand — ik bezocht eenmaal de Grot, toen zij nog door fakkels en Bengaalsch vuur en andermaal toen zij electrisch verlicht werd — met vlugge schreden zich naar den top van den heuvel „le Trône de Pluton,” welke ongeveer 4 M. van het gewelf verwijderd is, begaf, terwijl straks zijn fakkel zou schitteren als een ster aan den hemel. En tegelijk daalde een ander der jonge gidsen naar omlaag om in de diepte met zijn fakkel eenige oogenblikken stand te houden aan den oever der Lesse. Inderdaad betooverend was het schijnsel dier beide lichten, die ons een denkbeeld gaven van de ontzaglijke afmeting van dit berghol.

* * *

Ten slotte zou ons een nog indrukwekkender, machtiger schouwspel wachten als wij, door de *Passage du Diable* of Duivelsgang in de *Salle de l’Embarquement* of Inschepingszaal gekomen, plaats genomen hadden in de gereed liggende booten, welke zacht voortgleden over het stikdonkere, onderaardsche meer, tot het schot van een klein scheepskanon, waarvan de echo door de rotswanden gedurende 30 seconden herhaald wordt, ons opschrikt uit de betoovering van deze sprookjeswereld, om onze aandacht er op te vestigen dat daar

ginds in het verschieft een enkel flauw lichtglimpje, als van het eerste ochtendkrieken, in deze Egyptische duisternis, wijst op den uitgang der Grot en het eind van onzen tocht, bij welken geen ander epitheton beter past dan het woord „Onvergetelijk”!

F. W. DRIJVER.

„In Bethlehem” te Kampen.

ZOO luidt het opschrift, hetwelk men aantreft in den geveltop van dit merkwaardige, op blz. 563 afgebeelde, gebouwtje, te Kampen. Het is of wij door dit „In” (dat de oude Hollanders zoo graag voor de namen hunner huizen plaatsten, en de Vlamingen nog gaarne doen) worden uitgenoodigd om binnen te gaan.

In Bethlehem, gesticht tot steun aan ouden van dagen, werd dus gewijd aan „David’s oude poorte”.

Ja, hier herinneren wij ons Vondel. Voor dit monumentje staande en ziende het fraaie steentje, waarop voor bijna drie eeuwen door kunstvaardige hand werd in beeld gebracht de „Kerstdacht, schooner dan de daegen”, komen ons in herinnering die ontroerend schoone woorden uit Vondel’s Gysbrecht:

De doecken, daer dit Kind in leyd,
Is ’t purper van Syn Majesteyt,
Waer in de harders Hem aenschouwen.

Een *monumentum piëtatis* is dus deze stichting. Zij is de belichaming van een wensch van een vroom gemoed.

Het zijn hoofdzakelijk * * * weduwen die hier hare levensavond in vriendelijke rust doorbrengen.

In Bethlehem is dus ongeveer wat men in Holland een *hojje* noemt. Evenwel wordt te Kampen een dergelijke inrichting *Vergadering* geheeten en is zoo’n stichting veel kleiner van omvang dan een *hojje*. Een *Vergadering* biedt in den regel slechts huisvesting aan ongeveer een zestal oude vrouwtjes, die iedere week, behalve kosteloze inwoning, nog een geldelijke bijdrage ontvangen.

Al vroeg komen te Kampen dergelijke *Vergaderingen* voor en de bronnen van het stedelijk archief vermelden, voor zoover wij weten, wel een achtttiental.

Wanneer *In Bethlehem* werd gesticht? Daaromtrent zwijgt tot heden de historie, want het jaartal 1631, in den gevel voorkomende, vermeldt wel den tijd van den bouw; de stichting evenwel, zoo wordt vermoed, valt misschien wel in den aanvang der 16e eeuw. En het verdient hier opmerking dat, terwijl van andere „Vergaderingen” te Kampen de familienamen der stichters bekend zijn, van *In Bethlehem* de naam van den stichter onbekend is en ook Kampen’s oude archiefstukken dienaangaande niets vermelden.

Beschouwen wij het gebouwtje * * * wat van naderbij.

Degene die oog heeft voor het Oud-Hollandsche pittoreske, wordt terstond aangenaam getroffen, wanneer hij in de Buiten-Nieuwstraat te Kampen dit geestige geveltje ontwaart.

Het staat daar nog als een stille getuige van een kunstminnend voorgeslacht en het is den kenner van architectuur een frissche gewaarwording, wanneer hij tusschen huizen van alledaagschen bouwtrant en uit de schaal vallende verhoudingen dit marquant sprekend geveltje ziet.

De middenpartij, waarin de deur en waarboven de geveltop, is het belangrijkste deel van het monumentje.

De gevel is symetrisch van bouw; we hebben ons dus ook aan de linkerzijde van de deur een raam voor te stellen gelijk aan dat wat onze foto te zien geeft.

De thans bestaande deur met beide ramen der gelijkstraatsche verdieping zijn ongeveer 1830 aangebracht in welken tijd men wellicht ook de fraai-roode baksteen heeft gewit en waardoor het kleurspel van dezen gevel minder boeiend is geworden.

Men heeft dus toen de vensters en deuropening uit het Renaissancetijdperk verwijderd en daarvoor de nu hier afgebeelde geplaatst. Deze 17e eeuwse vensters werden ontlast, als de afbeelding (zie boven de deur) nog aantoonde en wat voor onze Renaissancebouwkunst kenmerkend is, door segmentvormige bogen, waarin groefsteenen aanzet- en sluitstukken.

Boven de, op de afbeelding nog zichtbare, ontlastingsboog

van het vroegere bovenlicht der deuropening, vindt men een Cartouche waarop wij lezen

IN BETHLE
HEM 1631.

Dit steentje vermeldt dus het jaar van den bouw.

Twee horizontale waterlijsten zijn aangebracht boven deze Cartouche en tusschen deze lijsten bevindt zich een gemetseld fries met gebeeldhouwde leeuwecoppen als versierde hoekstukken. In het midden van dit fries domineert het fraaie relief, Christus' geboorte voorstellende.

Het daarboven geplaatste kruisvenster, dat met zijn eenvoudige, strakke profielen zoo pittig tot ons spreekt, wordt bekroond door een driehoekig fronton, omzoomd door zandsteen waterlijsten; dit fronton is in 't midden gevuld door een cirkelvormige raanopening en geestig nokanker.

Genoemd kruisvenster wordt ter weerszijden geflankeerd door twee vleugelstukken van groefsteen, waarvan de contour een zwakke, ietwat inconstructieve, lijn te zien geeft.

De achtergevel, die aan de Hofstraat grenst *), is onbelangrijk en alleen moeten we daarvan vermelden, dat in dien gevel wordt aangetroffen een eveneens zeer gevoelig gehouwen, maar helaas wat geschonden, halfcirkelvormig bewerkt gedenksteentje, waarop wij ook gebeeldhouwd zien de geboorte van Christus.

* * *

Inwendig laat de situatie den opmerkzamen bezoeker nog den oorspronkelijken aanleg gedeeltelijk zien. En wanneer deze bezoeker eenigszins vakkundig is, zal hij 't oorspronkelijk grondplan weer kunnen construeeren.

Om een klein binnenplaatsje waar het gloeiend rood van bloeiende geraniums zoo heerlijk met het groen van een grasveldje en het wit van heldere muren contrasteert, zijn eenige kamertjes, waarin de weeuwtjes wonen, gegroepeerd. Van hieruit kijken de oude vrouwtjes over mooi geplooid ondergordijntjes in het intiem-stille tuintje. Deze oude vrouwtjes (waarvan er een op de foto wordt afgebeeld), met haar cornetjes en gehaakte huismutsjes, behooren tot eene bijna achter ons liggende generatie.

Het monumentje heeft overigens weinig belangrijks. Evenwel zal hij, die de taal der steenen verstaat, nog een enkel geestig gekarteld stukje muurwerk, gemetseld door goed geschoolde hand, weten op te merken aan de gevels, van de binnenplaats af te zien.

* * *

Wat kunnen in die oude achtergevels, die daar soms zoo verlaten staan aan de binnenplaatsen onzer oude steden, soms mooi gemetselde stukjes muurwerk gevonden worden! Ons althans was zoo'n tocht naar die afgelegen plekjes dikwijls leerrijk, en het was ons soms een genot te zien hoe fraai de zon haar schaduwen teekende langs geestig uitgetande fragmentjes van metselaarskunst.

* * *

De beide steentjes, waarop *de Kerstnacht* is afgebeeld, zijn van een mooie compositie en door een meesterhand gehouwen. Op den achtergrond van beide tafereelen zien we een Renaissance-architectuur in zwak relief aangegeven.

Nu treft het ons, dat deze beeldhouwer, — die zeer goed begreep, dat zijn tafereel, vrij hoog in den gevel geplaatst, alleen vanaf de straat, dus van aanzienlijk lager gelegen standpunt, zou worden gezien, — in dit verband zoo juist met de perspectivische effecten heeft weten rekening te houden. De kribbe bijv., waarin het kindeke ligt, wijkt met hare bovenkanten bijzonder naar omhoog, waardoor deze meester zoo geslaagd, opzettelijk met zijn teekening de wetten der perspectief overtredende, dit belangrijke gedeelte van zijne compositie expressief heeft weten uit te drukken. Hierdoor toch is van de straat af voor den aanschouwer het kindeke in de kribbe duidelijk te zien.

Wie de beeldhouwer van deze reliëfs is geweest? Zeker weten wij het helaas niet. Maar wij vermoeden, dat Geert Lamberts van Cuylenborch, die zich in 1627 te Kampen als „Beeldhouwer ende Beeldsnyder” vestigde, de kunstenaar is die deze fraaie reliëfs schiep.

*) Als bijna alle gebouwen uit de Middeleeuwen en veelal ook die der Renaissance, grenst ook dit gebouw aan twee straten. Ook de achtergevel komt dus aan een openbare straat — hier de Hofstraat — uit.

Ons zijn te Kampen nog bekend artistiek gehouwen gevelsteenen van de jaren 1630, behalve de hier afgebeelde, die, als gezegd, van 1631 dagteekent. Alle zijn zeer waarschijnlijk door denzelfden Geert Lambertsz vervaardigd.

* * *

Maar wij nemen afscheid van *In Bethlehem* en eindigen met den wensch, dat dit gebouwtje nog lang met eerbied zal worden verzorgd, opdat het nog vele jaren zijn moge een monument van vroomheid en kunstzin van ons roemvol voorgeslacht.

Kampen.

A. J. REIJERS.

EEN JAPANSCH E LEGENDE.

In een van zijn fijne, verzorgde schetsen verhaalt de begaafde schrijver Lafcadio Hearn, die het uiterst gevoelig waargenomen volksleven in de Japansche provincie zoo bekoorlijk wist weer te geven in zijn werken, welke ervaringen hij opdeed tijdens een verblijf aan de kust der Japansche Zee.

Naast belangwekkende onthullingen omtrent denkbeelden en gebruiken, die elders reeds te loor gespoeld in den stroom van het moderne leven, hier aan de Westkust (toen hij er aan het eind van de vorige eeuw vertoefde), nog ongerept bestonden, vertolkt hij zijn lezers enkele zeer mooie uit den volksmond opgeteekende legenden.

Roerend door haar eenvoud en tevens interessant om de naieve populaire opvatting van de reïncarnatie-idee, die er in uitkomt, is deze legende, die volgens schrijver, uit de provincie Izumo afkomstig is.

„IN BETHLEHEM” TE KAMPEN

Er leefde eens, in het dorpje Mochida-no-ura in Izumo, een boer, zoo arm, dat hij er tegen opzag een kind groot te brengen. Telkens wanneer zijn vrouw hem een kind schonk, wierp hij het in de rivier en deed alsof het dood ter wereld gekomen was. Nu eens was het een zoon, dan weer een dochter, en telkens opnieuw werd het pas geboren kind in het holst van den nacht weggedragen en in de rivier geworpen. Op deze wijze had hij al zes kinderen vermoord. In den loop der jaren echter verbeterden de levensomstandigheden van den boer. Hij bracht het zoover, dat hij land kon koopen en toch nog geld terzijde leggen bovendien. In dien tijd baarde hem zijne vrouw het zevende kind: een jongen.

Toen zeide de man: „Nu kunnen wij wel een kind onderhouden en bovendien komt ons een zoon, die ons kan helpen, wanneer wij eenmaal oud en afgeleefd zullen zijn, juist goed van pas. De jongen ziet er goed uit, hem zullen wij dus opvoeden.”

De knaap groeide voorspoedig op en dagelijks stond de verharde vader meer verwonderd over zijn eigen hart, want met elken nieuwen dag meende hij meer van zijn eenig kind te houden.

Eens, op een zomeravond, liep hij met het jongetje op den arm in zijn moeshof te kuieren; de kleine vent was toen vijf maanden oud.

Zoo mooi was die avond in het schijnsel van de groote gouden maan, dat de boer zich niet weerhouden kon uit te roepen: „Aa! kono ya wamezwrashii yo da!” Ah! hoe wonderlijk mooi is deze avond!

Hierop keek het kind hem recht in de oogen en sprak in een taal, zooals volwassen menschen die spreken:

„Zeg vader, toen je mij voor de laatste maal in het water wierp, was de nacht even mooi en scheen de maan even helder als nu, is het niet, vader?”

Daarop was het kind weer geheel als andere kinderen van dien leeftijd en geen woord sprak 't meer.

Maar de boer liet zijn kruin scheren en werd monnik. d. R.

GROEPJE BUNSCHOTER KINDEREN.

WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR

DOOR F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg).

(Slot).

ZELFS nu scheen het een buitenstaander meer toe als een gevecht dan als een huwelijksmaal, want er was aanhoudend ruzie en pikken met groote, kromme hoornige snavels en ik geef u mijn woord, zelfs de zachtste ruzie van zeearenden is geen kleinigheid.

Eenige weken later vinden wij onze arenden op den rand van een klip en de klip was op den rand van de zee en het uitgestrekte moeras of toendra of vlakke, waterachtige eenzaamheid of hoe ge het wilt noemen, die zoover ik weet heel Noordelijk Europa begrenst en ook het grootste deel van Azië. De klip, evenals de rest van dit land der goden, was geen ding om mee te spotten.

Als ge op den top stondt — als eenig menscheijk wezen ooit op dien top had gestaan — en naar omlaag hadt gekeken, zoudt ge de arenden gezien hebben, als Shakespeare's kauwen.

„...vliegen door de lucht
Nauwelijks zoo groot als kevers.”

Zij waren, als ge het goed vindt, bezig met het bouwen van een horst — nest is een te gewoon woord met betrekking tot adelaars — en het was een enorm werk te zorgen dat alles goed in elkaar sloot. Dit „horst” was evenals de vogels, geen kleinigheid. Het groeide dagelijks onder het oog van de „zieke zon, die keek en vluchtte,” achter de eindeloze nevelen van den poolzomer en werd een — monument. Het be-

stond uit takken en de hemel en zij zelve alleen wisten over hoeveel onbekende mijlen van duistere wouden zij hiernaar zochten.

Nu lijkt het maken van een arendshorst een kleinigheid, maar blijkbaar is het onderworpen aan regels en nauwkeurige berekeningen, alle even ingewikkeld als die bij het bouwen van een brug. Elke afzonderlijke tak heeft zijn vaste taak bij het dragen van den bouw en het plan der dingen; elke tak was als het ware een spaak voor het wiel. Niet alleen moest hij precies zoo geplaatst worden en nergens anders — zelfs tot een gedeelte van een duim — maar hij moest een zekere sterkte hebben en moest geprobeerd worden en nog eens geprobeerd voor vertikale en horizontale drukking.

Daarom was niet iedere tak geschikt. Daarom worden drie van de vier takken minachtend weggeworpen en over den rand gegooid om eenige honderd voet lager neer te vallen. Daarom waren de vogels minstens zes keeren per dag over de zaak aan het twisten en vechten en gillen tegen elkaar tot een wegvloog en op een rotspunt ging zitten prullen — waarna de ander wegging om ander materiaal te halen en de pruller onmiddellijk weer als een razende aan het werk ging — natuurlijk als de ander buiten het gezicht was.

De hofetiquetten betreffende de koninklijke maaltijden gedurende den nestbouw was vreemd en heerlijk ouderwetsch. Zij deelden hun maal, alles wat gevangen was werd naar hun horst gebracht. Meestal was het visch die gestrand was in de ondiepe, kille zee of gevangen bij een eerlijke jacht. Vaak waren het wilde vogels.

Eens was het een poolvos — het moest een mooi ding zijn

geweest dit gevecht gade te slaan — en soms was het een veldhoen of een haas of een bergmuis. En eens — o, fluister het! — was het een kring.

Als het de koning was, die het voedsel meebracht, dan rukte de koningin er heimelijk stukken af, eerbiedig, bijna zenuwachtig, maar als — en het was vreemd daar hij kleiner was dan zij — de koningin de prooi meebracht, dan

sprong de koning erop met den plompen zijsprong, den adelaars eigen, en verslond met groote happen zooveel hij erin kon krijgen. In elk geval at de bringer van het voedsel het laatst, ofschoon de beleefdheid van den koning iets was dat telkens op het punt stond te verdwijnen.

Eindelijk, vijf weken en twee dagen na het leggen van den eersten tak, was hun horst af. Terwijl het in het volle licht der morgenzon stond, was het precies acht voet hoog en zes in doorsnee — een machtig bouwwerk.

Toen rustte de koning uit van zijn arbeid en ging een nacht en een dag op jacht. Toen hij terugkeerde was het met zwaren vleugelslag en vol trots, en een kreet van triomf die de rotsen deed schallen. En wel mocht hij schreeuwen, want hij legde voor zijn wijfje neer het lichaam van een volwassen rotgans, de wilde gans van de zee en de branding, gedood in een eerlijk gevecht.

En toen, zeer langzaam en met krachtig geritsel van veeren, stond de koningin op en zich uitstrekkend, sprong zij plomp naar de gans, en — de koning schrikte. In het midden van het nest, rustend op de zachte voering van mos, was een enkele, groote witte bal, bijna drie duim lang en iets meer dan twee duim in doorsnee. Het was een ei. Hun ei. Eindelijk.

Slechts één ei? Ja, slechts een.

Het scheen een bespottelijk einddoel, dat ééne vuilwitte, bijna ronde ding, zwevend tusschen hemel en aarde, in het leven van twee groote vogels, maar zoo was het.

Zooals een groot schrijver heeft gezegd: „Als gissingen vaag zijn, zijn de feiten duidelijk genoeg. Het eene ei houdt het aantal in stand, vier kunnen niet meer doen. De Natuur is verziende en juist van berekening.”

En de koning had zijn doel bereikt.